

2009-07-03

Minnesanteckningar Vormsele 2009-06-23

Minnesanteckningar från möte inom samverkansgruppen för Vormbäcken den 23 juni i Vormsele.

Vid mötet redovisades förslag till status, miljö kvalitetsnormer som är ute remiss från Vattenmyndigheten, lägesbeskrivning av efterbehandlingen av Hornträskgruvan samt undersökningar vid Rävliidmyrgruvan. Dessutom presenterades de planer som finns på att restaurera nedre delarna av Vormbäcken. Det informerades även om Ume- och Vindelälvens vattenråd samt deras förslag till synpunkter på samrådshandlingarna.

Vid mötet deltog: Benny Jonsson, Lill-åmans FVO; Gösta Brännström, Vormträsk, FVO; Steve Johansson, Sveaskog; Göran Fjällström, Vormsele FVO; Elin Nilsson, Norsjö Kommun; Kjell-Ivar Asplund, Björksele FVO; Daniel Holmqvist, Vindelälvens Fiskeråd; Magnus Filipsson samt Hans-Erik Johansson, Länsstyrelsen Västerbottens län.

Patrik Söderström, Lycksele kommun; Rikard Vesterlund, Skogsstyrelsen och Birgitta Fritzdatter, Vattensamverkan Norr hade önskat att delta men kunde av olika orsaker inte medverka.

Förslag till Dagordning

- Inledning, kort genomgång av vattenförvaltningsarbetet i stort, arbetet om samråd om miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan och ffa det som berör Vormbäcken
- Hornträsket, kort lägesbeskrivning av återställning av Hornträskgruvan samt beskrivning av tillståndet vid Rävliidmyrgruvan.
- Hornträsk intresseförening, kort information
- Lägesbeskrivning av återställning av flottleder i Vindelälven samt planer att restaurera vattendrag i Vormbäckssystemet.
- Provtagning av dricksvatten, provtagning av fisk
- Ume- och Vindelälvens Vattenråd kort information om arbetet.

2009-09-023

--

Inledning

Hans-Erik inledde kvällen med att ge en kort lägesbild av vattenförvaltningsarbetet och de samrådsunderlag som är ute på remiss. Handlingarna delades även ut till dem som var intresserade och inte tagit del av dem tidigare. Samrådshandlingarna är relativt omfattande och består av fyra huvuddelar: förslag till förvaltningsplan, förslag till miljökvalitetsnormer, förslag till åtgärdsprogram och förslag till miljökonsekvensbeskrivning. De fyra produkterna är ute på remiss fram till 1 september och i december 2009 fastställs planerna och programmen som ska gälla för perioden 2010 – 2015. Nedan sammanfattas innehållet i produkterna.

1. Förvaltningsplan

sammanfattar arbetsmetoder och resultat inom vattenförvaltningen från 2004 och fram till idag. Den samverkan som har bedrivits redovisas. Vormbäckens samverkansgrupp är här omnämnt. Planen ger även en kort beskrivning av inriktningen på det fortsatta vattenförvaltningsarbetet.

2. Miljökvalitetsnormer

innehåller förslag till vilka miljökvalitetsnormer som ska gälla för distriktens vatten. Målet är att alla vatten (yt-, kust- och grundvatten) ska nå minst god status under perioden 2015-2027. Vissa vatten har fått en lägre miljökvalitetsnorm än god status. Detta har i så fall motiverats.

3. Åtgärdsprogrammen

beskriver de åtgärder som bedöms nödvändiga för att de beslutade miljökvalitetsnormerna ska uppnås i tid. Det handlar dels om att utveckla styrmedel, dels om konkreta förbättringar av vattenmiljön. Åtgärderna som beskrivs i programmet riktar sig till myndigheter och kommuner.

4. Miljökonsekvensbeskrivning

är en generell och övergripande beskrivning av de miljökonsekvenser som det föreslagna åtgärdsprogrammet väntas få.

Mycket information finns samlad i dessa handlingar och när det gäller miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram finns det även en bilaga för varje vattenrådsområde. Där det visas vilken status och miljökvalitetsnorm som föreslagits för varje vattenförekomst respektive åtgärder för de vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte god status senast 2015. Vormbäckens ingår i Ume- och Vindelälvens vattenrådsområde- VRO 10.

Länk till samrådshandlingarna:

http://www.vattenmyndigheterna.se/vattenmyndigheten/amnen/Bottenviken/Samrad/_index.htm

Länk till miljökvalitetsnormer (MKN) för VRO 10:

http://www.vattenmyndigheterna.se/NR/rdonlyres/3CBCF0FB-6B1C-44EF-A459-18C73BB76F21/129988/MKN_VRO10.pdf

2009-09-023

--

Länk till åtgärdsprogram för VRO10:

<http://www.vattenmyndigheterna.se/NR/rdonlyres/9F4073E5-FEA3-47BD-900C-4809F5BCF3DA/129968/APBVVDVRO10.pdf>

Hans-Erik visade med kartor hur den ekologiska statusen och förslaget till miljö kvalitetsnormer för de vattenförekomster som finns inom Vormbäckens avrinningsområde ser ut i samrådsunderlaget.

Figur 1: Karta med föreslagen Ekologisk status för vattenförekomster inom Vormbäckens avrinningsområde.

Hornträsket, Vormbäcken till Vormträsket, Rökån (gren som mynnar i Lidsträsket), Kalvbäcken har bedömts ha dålig status av olika orsaker. Vormbäcken nedströms Vormträsket bedöms ha otillfredsställande status. Norra Svartjärn, Vormträsket samt Lidsbäcken och Svartbäcken bedöms ha god status. Hur och med vilket underlag statusklassning har gjorts redovisades utförligare vid det tidigare samverkansmöten (se minnesanteckningar 2008-12-09). I samrådsunderlaget har det dock smugit sig in felaktigheter, bl a har vattenförekomsten nedströms Holmtjärnsbäcken till Rökåns inflöde fått måttlig status, då den föreslagna statusen ska vara dålig. Grunden för statusklassning finns i det underlag som redovisas i databasen VISS och där har denna vattenförekomst bedömts ha dålig status. Ett annat uppenbart fel i underlaget är att den gren av Rökån som rinner från norr (Rökån) inte finns med som vattenförekomst. Jag kommer att kommentera detta till vattenmyndigheten. Granska underlaget och om har ni synpunkter på statusklassning, miljö kvalitetsnormer eller något annat i underlaget så kan ni hör av er till mig (skriftligt eller via telefon) och kan jag vidarebefordra synpunkterna

2009-09-023

--

till Vattenmyndigheten. Det är även möjligt att i databasen VISS ge kommentarer på enskilda vattenförekomster.

Det generella målet med vattenförvaltningen är att alla vattenförekomster ska ha uppnått God status till år 2015 och dessutom får det inte ske någon försämring av statusen. Dessa riktlinjer har använts vid sättande av miljö kvalitetsnormerna. Men det finns möjligheter att till ge undantag. Tidsfrist är ett sådant exempel.

Figur 2: Karta med föreslagna miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster inom Vormbäckens avrinningsområde.

Enligt förslaget till miljö kvalitetsnormer för Vormbäckens avrinningsområde ska alla vattenförekomster ha god status med förlängd tidsfrist till år 2021 med några få undantag. Dessa undantag är Norra Svarttjärn, Vormträsket samt Svartbäcken som bedöms ska ha god status år 2015.

För detaljer kring varje vattenförekomst se bilaga 1, där ett urklipp av de vattenförekomster som finns inom Vormbäckens avrinningsområde finns samlade. (Finns även med i samrådsdokumentet Miljö kvalitetsnormer för Ume- och Vindelälvens vattenrådsområde, VRO 10).

2009-09-023

Hornträsket, kort lägesbeskrivning av återställning av Hornträskgruvan samt beskrivning av tillståndet vid Rävliidmyrgruvan.

Magnus Filipsson tog sedan vid och berättade vad som händer vid Rävliidmyrgruvan samt Hornträskgruvan.

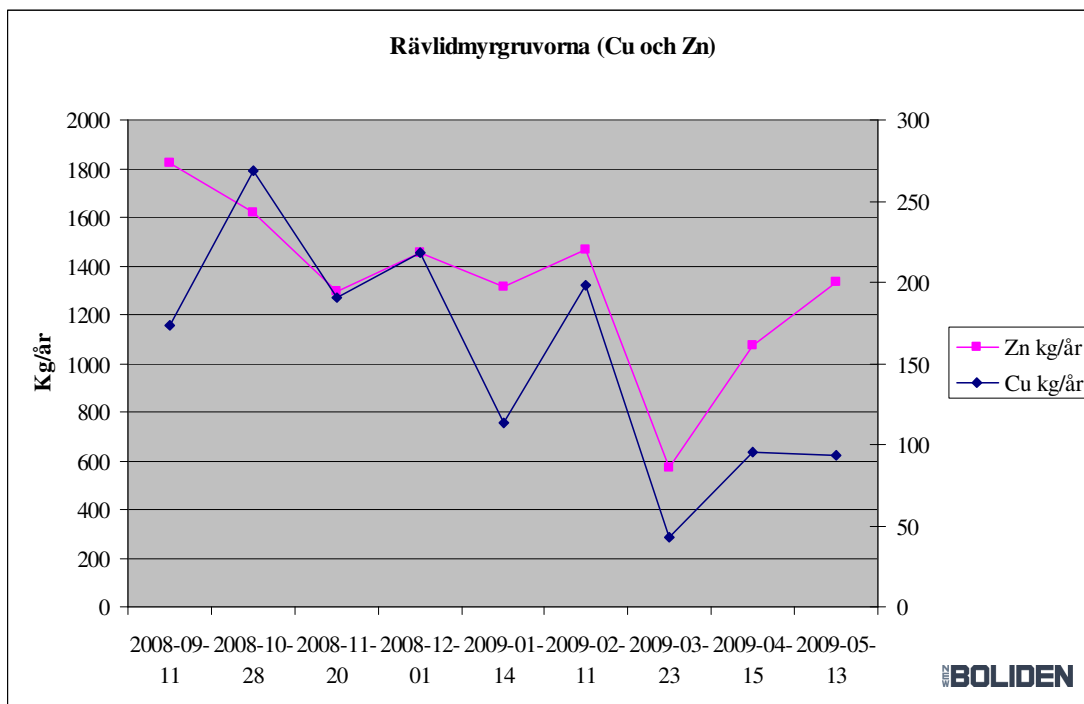
Vid Rävliidmyrgruvan har tre nya mätöverfall installerats för att det ska gå bättre att kontrollera flöden av ytvatten från området. Halter av metaller samt pH mäts varje månad och uttransporterade mängder av metallerna beräknas från halt och flöde. För att få en uppfattning om hur utvecklingen varit vid Hornträskgruvan visade Magnus på en jämförelse av beräkningar mellan hur det sett ut tidigare, kallat "dåtid", och hur det ser i dagsläget, "nutid".

Dåtid

Dåtid utgörs av mätningar utförda under 90-talet. Bedömningen är att det då transporterades ut ca 100 kg koppar respektive 1000 kg zink per år.

Nutid

Nutid utgörs av mätningar under de 9 senaste månaderna med provtagning och kvantifiering i de två provpunkter som mynnar i Sörsjön (varav provpunkt 3306 är ny för i år). De nya mätöverfallen har använts vid flödesberäkningarna. För denna period ligger den beräknade uttransporten av koppar och zink på ca 150 kg respektive 1 300 kg per år

Figur 3. Uttransporterad mängd av koppar och zink vid Rävliidmyrgruvan, beräknat som årsmedelvärden på bas av månadsvärden under 9 månaders lång period.

2009-09-023

--

Säkerhet vid beräkningarna är betydligt större när det gäller nutid än för dåtid. Under denna tid fanns inte mätöverfallen och provtagningarna var inte lika regelbundna.

Vid Rävlidmyrgruvan planeras följande åtgärder 2009

- Lagning av erosionsskador. Betydande erosionsskador uppkom under 2008. Skall ej förväxlas med mindre erosionsskador som angavs i årsrapporten från 2007.
- Växtetablering i slänten → minskad vattentransport, förhindrad erosion och en stabil slänt.
- Fortsatt provtagning och kontroll/kvantifiering av utgående vatten

De undersökningar som görs av flöden, grundvattenflöden, metallhalter mm kommer att ligga till grund för en kommande översyn av den efterbehandlingsplan som finns för Rävlidmyrgruvan. Tanken är även att de kunskaper och erfarenheter som man fått vid efterbehandlingen av pågående Hornträskgruvan ska användas vid denna revidering.

Läget vid Hornträskgruvan

Magnus berättade vidare om vilka åtgärder som utförts under 2008 vid Hornträskgruvan samt en sammanställning av data som visade utsläpp av koppar och zink för dåtid och nutid, på motsvarande sätt som för Rävlidmyrgruvan. Slutligen redogjordes för vilka åtgärder som planeras att utföras under 2009.

Utförda åtgärder 2008

- Fortsatt infiltration under barmarksperioden
- Fortsatt utökad egenkontroll med provtagning av flöde, pH och metaller varje månad i källorna K6, PP12 samt "Gula Källan". pH mäts veckovis i samtliga grundvattenrör inom gruvområdet (10 st).

Dåtid

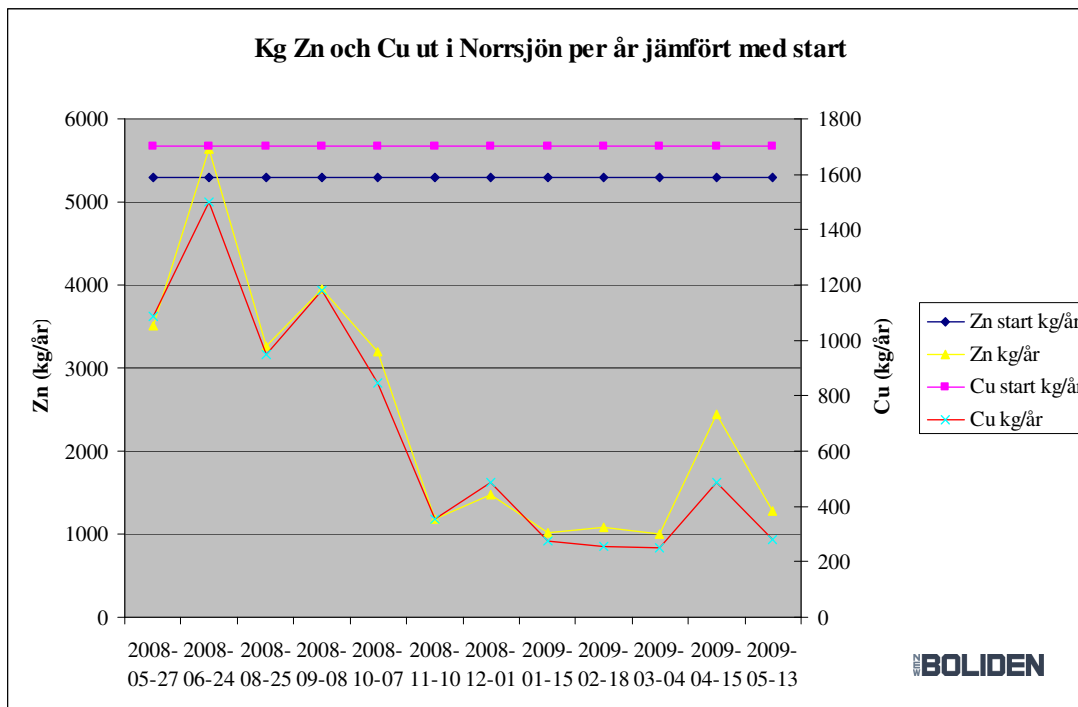
Dåtid motsvarar i detta fall år 2005, dvs året innan nya efterbehandlingsåtgärder påbörjades vid Hornträskgruvan. Beräkning av data från år 2005 visar på att det då transporterades ut ca 5700 kg zink och 1 700 kg koppar ut i Norrsjön per år.

Nutid

Under det senaste året (nutid) har ca 2 430 kg zink (ca 57 % reduktion) och ca 675 koppar kg (ca 60 % reduktion) transporterats ut i Norrsjön. Målet är ca 60 % reduktion av Zink samt ca 90 % reduktion av koppar. Värden är

2009-09-023

beräknade utifrån månatliga metallanalyser samt veckovis provtagning av flöden och pH.

Figur 3. Uttransporterad mängd av koppar och zink vid Hornträskgruvan, beräknat som årsmedelvärden på bas av månadsvärden under 12 månaders lång period.

Planerade åtgärder 2009

- Fortsatt infiltration (etapp 1) under juni – juli
- Fortsatt provtagning och kvantifiering av metaller
- Kolonnförsök pågår i Umeå → efterbehandlings varaktighet kontrolleras
- Moränkartering i närområdet → morän av tillräckligt god kvalitet till framtida kvalificerad täckning av området lokaliseras och analyseras
- Åtgärdsutredning för myrområdet mellan källa K6 och PP12 pågår → strategi för att minska belastningen på sjön
- Täckning av dagbrott N och G (delområde 5) planeras (etapp 3).

2009-09-023

--

Provtagning av dricksvatten, provtagning av fisk

Daniel Holmqvist vid Vindelälvens Fiskeråd fick, när Ingela Forsberg och Patrik Söderström inte kunde närvara, även informera om aktiviteter som planeras av Lycksele kommun för vatten inom Vormbäckens avrinningsområde. Lycksele kommun kommer att provta och analysera ett antal brunnar vid Hornträsket. Analyserna kommer göras för att kontrollera vilka metallhalter som finns och att avgöra om det är tjänligt som dricksvatten.

Inom Västerbottens län kommer det nästa år att ske provfiske och undersökning av vilken kvicksilverhalt gädda har i ett antal sjöar. Urvalet av sjöar görs av kommunerna, ett kriterium är att det sker fritidsfiske för konsumtion. Det är även en fördel om det finns analyser av kvicksilver i sjön från tidigare undersökningar. Inom Lycksele kommun är bl a Vormträsket föreslaget för provfiske. Under mötet framförde även Benny Jonsson önskemål att provtagning även borde ske i Lidträsket eftersom det även där förekommer ett relativt omfattande fritidsfiske. Lidträsket ligger inom Norsjö kommun och Elin Nilsson skulle framföra önskemålet i kommande urvalsarbete. Provfisket kommer att organiseras av kommunerna men kostnader för analys av kvicksilver och eventuellt cesium kommer att finansieras av länsstyrelsen.

Ume- och Vindelälvens Vattenråd kort information om arbetet.

Daniel Holmqvist, som är med i Ume- och Vindelälvens vattenråd, redogjorde för de synpunkter som framkommit i arbetet med remissen. Ett sammandrag av synpunkter visades.

- Målsättningar enligt vattendirektivet bör inte göras till juridiskt bindande normer utan betraktas som målsättningar. Klassningar och normer bör annars ses som preliminära till dess verifiering skett. Vattenmyndighetens beslut bör vara överklagningsbara
- ”Ickeförsämringskravet” måste utgå från vattenförekomstens faktiska tillstånd och bedömningsgrunder, klassningar och normer bör ta hänsyn till naturliga regionala och lokala förhållanden.
- Det bör göras en prioritering av åtgärdsförslagen så att tillgängliga resurser används där de gör störst nytta. Åtgärder skall prioriteras där de verkligen är biologiskt eller i övrigt miljö/hälsomässigt motiverade och på så sätt ger maximal utväxling.
- Vattenrådet anser inte att remissen i tillräcklig utsträckning tydliggjort konsekvenserna för enskilda personer, kommuner och företag och hur kraven på god vattenstatus har avvägts mot andra samhällsintressen. Detta måste förtydligas och behandlas mycket utförligare

2009-09-023

--

än vad nu är gjorts. Medlemmar i vattenrådet som företräder viktiga basnäringar som jord- skog och gruvnäring har framfört oro beträffande förslagets konsekvenser för pågående och planerade verksamheter inom vattenrådsområdet.

- Vattenrådet ser positivt på direktivets huvudsyfte med helhetssyn och samverkan i vattenförvaltningen och vill gärna delta i samråd och samverkan kring det fortsatta vattenförvaltningsarbetet, exempelvis vid prioriteringar av åtgärder.
- Mot bakgrund av alla kvarstående oklarheter och remissens omfattning anser vattenrådet att en förskjutning av tidplanen för beslut bör övervägas.

Förslag till remissvar kommer att skickas ut till alla medlemmar som är anslutna till nätverket samt även att läggas ut på hemsidan som vattenråden kan använda för att sprida information. För Ume- och Vindelälven finns information här: <http://www.vattenorganisationer.se/umealvenvro/> Finns det synpunkter på remissvaret kontakta då Ingela Forsberg som är sammankallande för vattenrådet, det går även bra att ta kontakt med någon annan medlem i vattenrådets styrgrupp.

Under mitten av augusti kommer vattenrådet att inbjudas till allmänt möte för att slutligen diskutera och fastslå remissvaret innan det skickas in till Vattenmyndigheten.

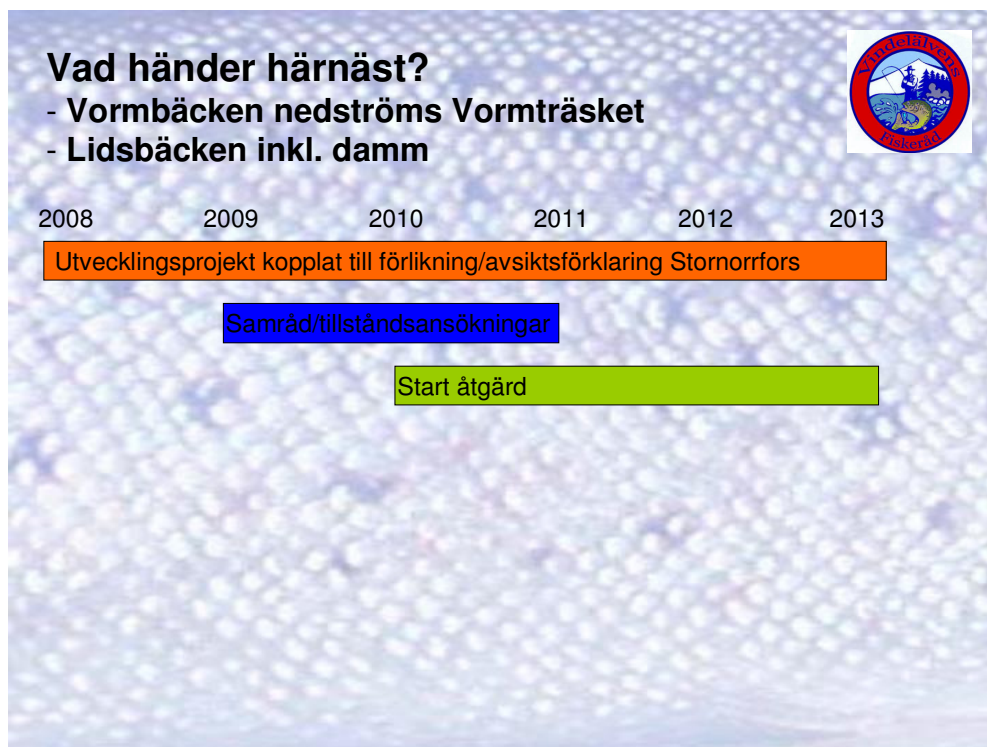
Daniel har gått igenom underlaget och har med sin stora kännedom om vatten kunnat ge många synpunkter på vattenförekomster som han tycker är felaktigt statusklassade. Som ett exempel på ett sådant visade han Lidsbäcken som i underlaget bedömts ha god status men där det finns en damm kvar och sträckan är flottledsrensad.

Lägesbeskrivning av återställning av flottleder i Vindelälven samt planer att restaurera vattendrag i Vormbäckssystemet.

Daniel berättade sedan om hur läget är när det gäller restaurering av flottledsrensade vattendrag efter Vindelälven. Läget är ganska hoppfullt till att det ska finnas medel nästa år för att sätta igång åtgärder. I huvudfåran har processen varit att tillstånd för vattenverksamhet söks från miljödomstolen, vilket är en relativt tidskrävande process. I biflöden har ett enklare förfarande med samråd med Länsstyrelsen använts, detta brukar normalt kunna klaras av på ca 1 månad. Prioriteringen är att i första hand åtgärda sträckan nedströms Vormträsket samt Lidsbäcken. Det finns även mycket att åtgärda längre uppströms i systemet, men i nuläget har de objekten lägre prioritet.

2009-09-023

--

Figur 4. Planering av restaurering av flottleder, Vindelälvens Fiskeråd.

Hornträsk intresseförening, kort information

Kjell- Ivar Asplund, Björksele FVO, berättade kort om ett första möte som har hållits med mål att bilda en intresseförening för Hornträsket. Vid mötet bildades en konstituerande styrelse som ska arbeta vidare med frågan. Syftet med denna förening är att de som bor vid Hornträsket, stugägare och andra med intresse av Hornträsket, tillsammans ska arbeta för kompenserande åtgärder för sjön. Intresseföreningen ska även fungera som kontaktyta mot myndigheter, media samt Boliden. Föreningen ska inte leta syndabockar utan på ett mer konstruktivt sätt arbeta för kompenserande åtgärder.

En fråga som har hög prioritet är att undersöka de brunnar som används till dricksvatten. Brunnarna kommer att provtas av Lycksele kommun de närmaste dagarna.

Övrig fråga

Hans-Erik nämnde att det finns intresse från Boliden att riva dammen vid utloppet av Hornträsket, Hornträskdammen (ingår i kommande omprövning av Kristinebergsgruvans verksamhet). Vattenförvaltningen strävar mot att vattnet ska ha sitt naturliga flöde och bortrivning av hinder är generellt att föredra. Ur kulturmiljösynpunkt bedöms dammen ha ett relativt högt kultur-

2009-09-023

--

värde, fästena är uppbyggda av fina stenpartier och den typ av lucköppningar som finns är relativt ovanlig. För att dammen ska behålla sitt kulturvärde krävs det underhåll. Finns det intresse att bevara dammen? Länsstyrelsen (Kulturmiljö) kan eventuellt ge stöd till underhållsarbete under förutsättning att det finns en stabil mottagare av ett underhållsbidrag. Jeanette Joelsson vid Länsstyrelsen är kontaktperson.

Jag också påminna om att Vatten Informations System Sverige (VISS) som är en databas där information om underlag för statusklassning lagras. Den kommer att uppdateras efterhand nya uppgifter kommer fram.

VISS <http://www.viss.lst.se/>

Vattenkartan <http://gis.lst.se/vattenkartan/>

Nästa möte föreslås hållas i november 2009. Hans-Erik tackade slutligen alla som medverkat till intressanta diskussioner och för de som visat presentationer under mötet.

Sommarhälsningar!

Hans-Erik Johansson
Miljöanalysfunktionen- Vattenförvaltning

090-10 73 22

Bilagor

- Bilaga 1 Tabell med Ekologisk status, kemisk status och miljökvalitetsnormer för vattenförekomster inom Vormbäckens avrinningsområde, utdrag från samrådsunderlag från Bottenvikens vattendistrikt.
- Bilaga 2 Förklaringar till förkortningar i tabellerna
- Bilaga 3 Presentation, Hans-Erik: Vattenförvaltning, status o MKN
- Bilaga 4 Presentation, Daniel: VRO 10, återställning av Vindelälven
- Bilaga 5 Presentation, Magnus: Boliden lägesbild återställning av Hornträskgruvan och Rävlidmyrgruvan.
- Bilaga 6 Nyhetsbrev Vattensamverkan Norr

2009-09-023

--

Sändlista:

Kjell-Ivar Asplund
Gösta Brändström)
Göran Fjällström
Daniel Holmqvist
Steve Johansson
Rune Lundberg
Ingela forsberg
Emma Rönnblom-Persson
Magnus Filipsson
Rikard Vesterlund

Björksele FVO
Vormträsk FVO
Vormsele FVO
Vindelälvens Fiskeråd
Sveaskog
Hornträsk skifteslag
Lycksele Kommun
Boliden Mineral AB
Boliden Mineral AB
Skogsstyrelsen/ Malåkontoret

Stig Westbergh
Henrik Sandström
Jonny Lindström
Benny Jonsson
Rolf Örnberg
Börje Stenlund
Elin Nilsson
Jan Asplund
Ulf Hallin
Eva Jörgensson
Torbjörn Åhman
Patrik Söderström
Marina Olofsson
Roger Öberg

Vindelälvens Fiskeråd
Vindelälvens Fiskeråd
Björksele FVO
Lill-Åmans FVO
Rökåbygdens FVO
Släppträsk FVO
Norsjö kommun
Malå kommun
SCA/ Lycksele
Sveaskog Naturupplevelser
Holmen skog/ Norsjö
Lycksele kommun
Lycksele kommun
Lycksele kommun